

Tôi ra đời

Khi có điều gì không bằng lòng về tôi, mẹ tôi thường nói:

- Tao nuôi mày ba sống một chết, qua năm lần bảy bận khốn đốn gian nan.

Tôi sinh năm con hổ. Nhưng tôi ra đời lại như một con mèo ốm. Bà mụ cắt rốn tôi bằng cái lưỡi hái, tắm tôi trong cái bầu đài bằng mo cau. Bà trao cái thằng bé dẫn dùm đỡ hôn cho mẹ tôi: “Trời cho chị một thằng cu, nhưng chị sẽ vất vả vì nó.”

Tôi khóc, khóc ngày này qua đêm khác. Đầy cỡ, đầy tháng, đầy năm tôi vẫn khóc. Bú được chút sữa mẹ nào, tôi đều biến thành nước mắt. Khó nói hết nỗi vất vả cực nhọc của mẹ tôi. Sau này khi lớn lên, nhìn những nếp nhăn trên mặt mẹ, vẻ gầy guộc dầu dãi của mẹ, tôi vẫn nghĩ đó là dấu vết những năm tháng mẹ nuôi tôi, những năm tháng mà “nước mắt mẹ dài hơn nước mắt con”.

Tôi sống quặt quẹo cho đến năm lên ba thì bị giáng một trận ốm kịch liệt. Một buổi chiều tháng Mười âm đậm, bệnh tôi đã hết phương cứu chữa. Mẹ bế tôi từ trong buồng ra đặt trên cái chõng kê cửa sổ. Tôi thoi khóc, mắt lơ đờ và mồm ngáp như cá đớp mỗi khan, bụng chướng lên như cái trống. Chị Lụa năm ấy lên sáu, thấy tôi há mồm liền cầm củ khoai chấm vào:

- Em ơi dậy chị cho ăn khoai.

Mẹ tôi ngồi canh chừng ủ rũ. Bố tôi lặng lẽ sắp sẵn một manh chiếu, ba cái lạt tre, cái thuổng cái cuốc dựng đầu hè cùng với một bó thuốc. Chờ tôi tắt thở là bố mượn người đưa tôi đi. Trên lớp da bụng căng như mặt trống, ông bác tôi viết vào một chữ “Sát”, chữ nho có nghĩa là giết. Làm vậy là khi tôi chết rồi biến thành ma thì cũng tìm đường cuốn xéo đừng quay lộn về đầu thai vào gia đình làm khổ cha mẹ nữa. Vào thời ấy ở một làng quê heo lánh, chuyện thuốc thang thật khó khăn. Bố mẹ tôi đã bán một sào ruộng hiếm hoi của mình để cứu tôi, nhưng lúc này thì coi như tôi sắp vỡ nợ cha mẹ.

Vào đúng lúc ấy, trời nhá nhem tối, có một người lạ vào nhà tôi. Ông khách kì dị mặc bộ quần áo nâu cũ, vai khoác cái bị cói, đầu đội cái nón rách úp sụp xuống mặt. Trông chẳng khác gì một người ăn mày, thuở ấy ăn mày không thiếu. Ông khách vào ngõ là đi sục luôn vào nhà. Bố tôi sững sốt, nhưng khi chủ khách nhận ra nhau thì lập tức khép kín cửa lại.

Ông khách thăm tôi rồi vội nói:

- Cho tôi cái bát và ít nước.

Ông moi trong người ra một khúc gỗ đen bóng bằng đầu ngón tay cái, rồi mài vào bát nước vối. Bố tôi lấy đũa cả ngang mồm tôi cho ông khách đổ bát nước ấy vào. Ông khách lấy tay xoa nhẹ bụng tôi. Cái bàn tay mầu nhiệm của ông khách bí ẩn đã làm cho cái bụng căng cứng của tôi bỗng chốc mềm ra và sôi lên ùng ục như biển động. Rồi tất cả những thứ gì chứa trong cái bụng ấy được tống ra ngoài làm nong nặc cả ba gian nhà.

Cái thằng tôi do quá thiết tha với cuộc đời đã cựa mình mở mắt và cất tiếng khóc. Có lẽ đó là tiếng khóc mà bố mẹ tôi nghe một cách sung sướng kể từ sau tiếng khóc chào đời của tôi. Chị Lua níu tay mẹ tôi:

- Không chôn em nữa chứ mẹ?

Mẹ tôi mắng chị qua nước mắt:

- Mà chỉ đại mồm đại miệng.

Chị vui lên, em sẽ sống và ăn khoai với chị.

Bố tôi bê nồi cơm nguội và một đĩa thức ăn xoàng xĩnh bày mâm mời ông khách ăn. Ông vừa bỏ nón để lộ cái đầu trọc, ngồi lên giường bê bát cơm thì nghe ở phía nhà lí trưởng có hồi trống thúc gọi tuần đình một cách hối hả. Ông khách đặt bát cơm xuống nhìn bố tôi. Bố tôi nói khẽ:

- Để lắng xem thế nào đã anh.

Ông khách ngân ngữ một lát rồi vợ vội cái nón:

- Tôi phải đi.

Bố tôi lo lắng vắn nhỏ ngọn đèn. Ông khách đeo bị, đưa cho bố tôi cục gỗ mài cho tôi uống ban nãy:

- Anh cầm lấy. Đây là miếng kì, vị thuốc quý của gia đình tôi còn lại, anh giữ lấy mà dùng cho cháu.

Mẹ tôi xúc động:

- Ơn anh đã cứu cháu.

- Tôi chịu ơn anh chị nhiều, dịp khác tôi lại về.

Bố tôi còn kịp đổ ít cơm nguội vào trong bị và đưa ông khách ra cửa sau. Trước khi từ giã, ông nói:

- Đạo này bọn chó đánh hơi gồm lắm, anh phải cẩn thận.

Bố tôi mở rào cho ông khách đi ra, xoa vết chân rồi quay vào nhà, chưa kịp nói gì thì lí trưởng đến.

- Chào cụ lí. - Bố tôi lễ phép mời lão ngồi.

- Nhà có chuyện gì đấy? - Lí trưởng vừa hỏi vừa đảo mắt nhìn khắp nhà. Biết ông khách đã đi thoát, bố tôi bình tĩnh.

- Dạ thưa cụ, nhà có thằng cháu ươn người, đã tưởng là không qua được, nhưng may mà bệnh cháu đã chuyển.

- Thuốc gì mà chuyển?

Mẹ tôi đã bưng lên một đĩa trầu, đỡ lời:

- Thưa cụ, cùng quá cũng vợ nhặng vợ quàng mớ rế mớ lá, may nhờ phúc cụ lí nó lại hợp với bệnh cháu.

- Tôi làm gì mà phúc với đức. - Lão lí vẫn chân ngồi chân đứng, tai ngóng ra ngoài ngõ, lão vợ miếng trầu nhai rồi nói lúng búng:

- Đêm hôm tôi cũng đi dạo một vòng, thấy nhà có việc tôi ghé vào, thôi tôi về.

Bố tôi tiễn lí trưởng ra ngõ. Lão nói nhỏ:

- Anh phải biết rằng nếu tôi không đánh hồi trống gọi tuần đinh thì sự việc đã khác. Tại sao tôi lại đánh trống, anh hiểu chứ?

- Đội ơn cụ.

- Ơn huệ gì. Liệu đấy, đầu anh không giữ được đã đành, mà tôi rồi cũng không còn chỗ đội nón vì anh đấy. Quá lắm thì tôi không thể dung được đâu.

- Dạ.

- Đạo này có túng bắn lắm không?

- Sống ra sao mà cụ chẳng biết, cũng cố chèo chống cho qua.

- Này, Nhật vào Đông Dương rồi anh có biết không?

- Dạ.

- Làng trên đã có truyền đơn của Việt Minh rồi đấy, bao giờ thì đến lượt làng này?

- Dạ.

- Ối giờ ơi! - Lão lí phát cáu. - Anh cứ vờ vờ vịt vịt. Thời buổi rối như mớ bòng bong, chẳng biết đâu mà lần.

- Cụ lại nhà.

Sau trận ốm ấy, tôi thay đổi hẳn. Tôi khỏe lên và ăn trả bữa. Bây giờ thì bố mẹ lại vất vả lo cho tôi ăn. Tôi ăn không biết no, biết chán. Lúc nào cũng ăn được, lúc nào cũng quấy khóc đòi ăn. Lên năm, lên sáu vẫn thế. Ăn ở nhà, rồi mò đi ăn chực hàng xóm. Ăn chực một bát lại đòi hai. Trẻ con trong xóm cho em ăn thường dọa: “Mày không ăn, thằng Đen đến nó ăn hết bây giờ.”

Thằng Đen chính là tôi. Tên tôi là Hòe kia, nhưng vì tôi đen nên người ta gọi như thế. Sau này người ta vẫn gọi tôi là thằng Hòe đen. Bố tôi đi làm thuê, hôm nào làm ở trong làng mà tôi biết, tôi cũng mò đến. Mùa gặt, tối về bố tôi trực lúa cho nhà chủ, tôi đến nằm ở gốc rơm đánh một giấc, và lạ lùng thay khi làm lúa xong, thợ gặt dọn mâm bát ăn cơm là tôi vùng dậy ngay, tỉnh như sáo mon men kiếm một bát cơm. Một lần ăn xong, hai bố con về nhà, tôi nói líu ríu, bố tôi giận:

- Lần sau tao cấm mày đi.

- Sao thế bố?

- Sao nữa, lần sau mày theo đi tao đập chết. - Rồi bất ngờ bố tôi thở dài dịu giọng. - Miếng ăn nhục nhã lắm con ơi!

Bố tôi ra đi

Làng tôi ở giữa cánh đồng chiêm. Con sông từ trên nguồn chảy xuống đến gần làng thì phân làm nhiều nhánh để chảy ra biển. Làng tôi nằm giữa vòng vây của các nhánh sông ấy và cách biển không bao xa. Những đêm động trời, tiếng sóng biển vọng vào giấc ngủ chập chờn của tôi âm ì như tiếng xay lúa. Mùa nước dâng, biển mặn theo sông tràn vào đồng bãi đầy cây sù, vẹt và cỏ năn cỏ lác. Xưa kia nơi đây là một bãi hoang. Một ngày nào đó, dòng người lang thang đi tìm đất mới từ ngoài bắc vào, từ miền trong ra, dừng lại ở miền ven biển xứ Thanh này quai đê ngăn nước mặn và lập nên làng. Tập tục khác nhau, giọng nói khác nhau, những người dân tứ chiếng ấy cùng đổ mồ hôi, chung lửa chung đèn, lập nên cái làng đặt tên giản dị là làng Mới.

Tôi không hiểu sao giữa cánh đồng gần biển ấy lại nhô lên một ngọn núi lẻ loi ở trước làng. Ngọn núi với cái dáng ngồi chồm chồm như con cóc nên mọi người gọi là núi Cóc.

Ngọn núi ấy đối với lũ trẻ chúng tôi đầy bí mật và hấp dẫn. Chiều chiều khi nắng chỉ còn đọng một mảng hoe vàng loang lổ trên chỏm núi, tôi đứng ở ngõ nhìn ra, lòng đầy hồi hộp nghĩ tới một ngày nào đó mình leo qua ngọn núi sang phía bên kia. Chị tôi nói bên kia núi là chân trời. Chân trời ư? Ông trời khổng lồ kia có cái chân như thế nào đứng bên kia núi. Tôi vẫn theo dõi một cách âm thầm hồi hộp như thế. Một hôm tôi nhìn thấy một người đi ra từ phía núi Cóc đến làng tôi. Tự nhiên tôi nảy ra một ý nghĩ là người kia vừa ở bên kia núi đi sang. Nhà tôi trông thẳng ra cánh đồng, trước nhà là con đường đất dẫn thẳng ra chân núi. Nên tôi có thể nhìn thấy người kia từ lúc còn là cái bóng bé xíu cho đến khi thành một người đàn bà quảy quang gánh đứng trước mặt tôi, người đàn bà mỉm cười nhìn tôi hỏi:

- Em bé ơi, đây có phải nhà ông Chung không?

Tôi sung sướng ấp úng:

- Vâng, bố em là ông Chung.

Bây giờ tôi mới để ý chị gánh nôi đi đổi. Chị đưa tôi một ông thối kèn bằng bột nặn rang phồng lên nhuộm màu hồng. Tôi rất thích ông thối kèn ấy, chơi chán thì bỏ vào mồm nhai, thè cái lưỡi dính đầy bột đỏ hoe.

- Bố có nhà chứ?

Tôi chạy tọt vào nhà gọi bố. Bố tôi đang ở trong buồng. Lâu nay tôi để ý thấy bố vẫn hay làm gì lúi húi trong buồng một mình. Do tò mò, khi bố đi vắng, tôi vào buồng lục lại nhưng chẳng có gì lạ, ngoài cái chum nhỏ đựng khoai khô

mà tôi vẫn thường bốc ăn vụng. Khi tôi gọi, bố tôi từ trong buồng bước ra thì chị hàng nồi đã đặt gánh ở sân. Chị chống đòn gánh nhìn bố tôi rồi hỏi:

- Nhà bác có nồi đồng bán không?

Bố tôi trả lời:

- Không, nhà tôi chỉ có nồi đất.

- Cho tôi xem cái nồi đất nhà bác được không?

Bố tôi gật đầu rồi mời chị hàng nồi vào nhà. Tôi theo vào, nhưng bố tôi nghiêm nét mặt:

- Con ra ngoài kia chơi.

Một lát sau chị hàng nồi đi ra, quảy gánh lên vai. Chưa đến ngõ, chị đã cất tiếng rao như hát:

- *Ai có xanh hồng, nồi hồng đổi không?*

Tôi chạy vào hỏi bố:

- Sao bố không mua cái nồi to?

Bố tôi có vẻ lo lắng:

- Bố không có tiền.

Tôi khoe:

- Chị ấy cho con ông thổi kèn bố ạ.

Nhưng bố tôi không vui. Chiều hôm ấy, mẹ tôi đi làm đồng về muộn. Cơm nấu xong rồi nhưng phải đợi. Giá hôm khác tôi đã đòi ăn, nhưng bữa nay thấy bố nghiêm, tôi im thít.

Chị Lụa nói:

- Hôm nay trời đi vắng hay sao mà thằng cu không đòi ăn.

Nghe chị tôi nói, bố tôi lấy bát xới cho tôi một bát cơm đầy và một thìa muối tôm rang, bố nói dịu dàng:

- Con ăn đi.

Chị Lụa phát ghen:

- Hôm nay bố chiều con trai thế.

Tôi vênh mặt:

- Tại em ngoan, chị có ăn em sẻ cho.

- Ai trẻ con như mày, tao đợi mẹ.

Chập tối, mẹ tôi mới về. Vào bữa ăn, mẹ tôi ngập ngừng hỏi bố:

- Bố nó làm sao vậy?

- Có sao đâu. - Bố tôi liếc mắt ra hiệu rồi xới cho tôi một bát cơm đầy nữa. Ăn xong, bố nói:

- Hôm nay hai chị em đi ngủ sớm nhé.

Tôi ngoan ngoãn lên giường. Tôi có một cái tật là khi đi nằm cứ phải bặt cái dái tai của bố cho đến lúc ngủ. Nhưng đêm ấy không hiểu sao, tôi lại bỏ cái tật ấy. Có một linh tính nào đó mà tôi không giải thích được. Tôi không ngủ, nằm im lặng chờ đợi một điều gì khác thường.

Tưởng tôi đã ngủ, bố vặn nhỏ ngọn đèn rồi nói với mẹ tôi:

- Tôi phải đi.

Trước đây thỉnh thoảng bố tôi vẫn đi làm thuê cả tháng, nhưng hôm nay có gì khác. Mẹ tôi im lặng nhai trầu. Bố tôi lại tiếp:

- Tôi đi do đoàn thể yêu cầu, chưa biết bao giờ về.